

UITNODIGINGSKADER GROOTSCHALIGE ZONNEPARKEN (MINIMAAL 10 HECTARE)

GEMEENTE NEDERWEERT

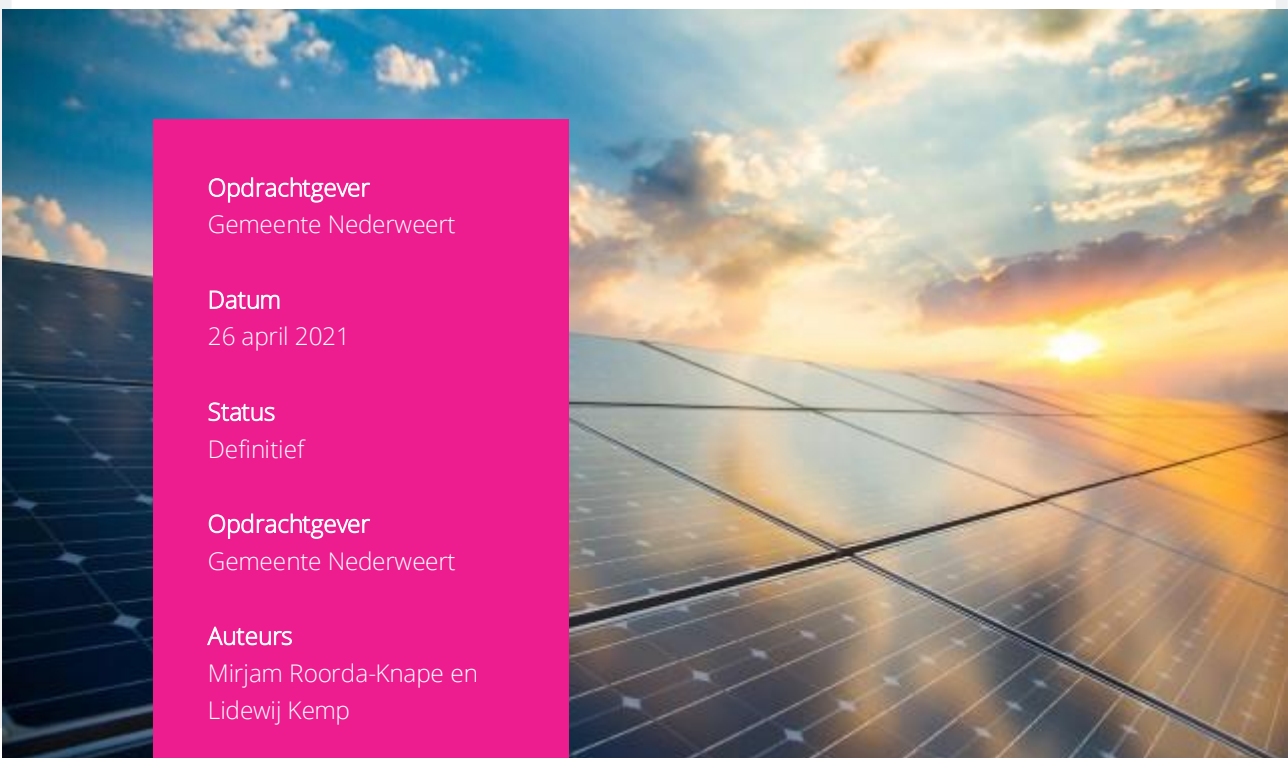
Opdrachtgever
Gemeente Nederweert

Datum
26 april 2021

Status
Definitief

Opdrachtgever
Gemeente Nederweert

Auteurs
Mirjam Roorda-Knape en
Lidewij Kemp

Aan de inhoud van dit document kunnen geen rechten worden ontleend. De beschikbare informatie is met de grootst mogelijke zorg samengesteld en wordt verondersteld betrouwbaar te zijn. Driven by Values is, evenals betrokken organisaties, niet aansprakelijk voor eventueel geleden schade door onjuistheden, onvolledigheden en eventuele gevolgen van handelen op grond van informatie uit dit rapport.

INHOUD

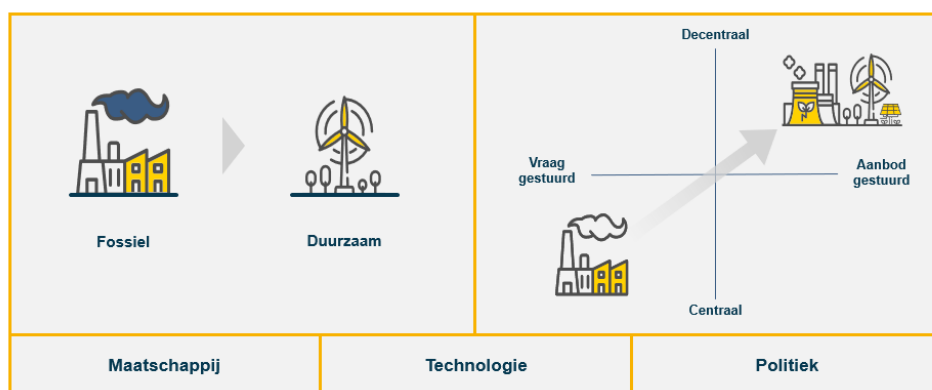
1.	INLEIDING	5
2.	BELEIDSKADERS EN AMBITIES	7
2.1	LANDELIJKE KLIMAATDOELSTELLINGEN: AKKOORD, WET EN PLAN	7
2.2	ZONNELADDER: MOTIES DIK-FABER EN BRIEF VOOMALIG MINISTER WIEBES	7
2.3	PROVINCIALE ZONNELADDER	8
2.4	REGIONALE ENERGIESTRATEGIE (RES)	9
2.5	GEMEENTE: NOTA DUURZAAMHEID EN COALITIEAKKOORD 2018-2022	10
2.6	BIBOB	10
3.	UITNODIGINGSKADER	11
3.1	DOEL UITNODIGINGSKADER	11
3.2	UITNODIGINGSKADER IN BREDERE CONTEXT VAN ONTWIKKELING ZONNEPARKEN	13
4.	UITGANGSPUNTEN VOOR GRONDGEBONDEN, GROOTSCHALIGE ZONNEPARKEN IN NEDERWEERT	14
4.1	PROJECT OVERSTIJGENDE UITGANGSPUNTEN	14

4.2	UITGANGSPUNTEN PER ZONNEPARK	16
4.2.1	MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE	16
4.2.2	PARTICIPATIE, PROFIJT EN COÖPERATIEVE ONTWIKKELING	17
4.2.3	LANDSCHAP & INPASSING	18
4.2.4	PROCES & TECHNIEK	23
	BIJLAGE 1	24
	BIJLAGE 2	25

1. Inleiding

Klimaatbeleid en de energietransitie staan (inter)nationaal hoog op de agenda. Internationaal zette de wereldgemeenschap op 18 september 2015 via het klimaatakkoord van Parijs een belangrijke stap naar concrete acties om vergaande klimaatverandering tegen te gaan. Op nationaal niveau geeft het Klimaatakkoord (2019) invulling aan de grote maatschappelijke opgave die voor ons ligt. Zo is de ambitie om in 2030 70% van de elektriciteit op te wekken vanuit hernieuwbare bronnen en dienen in 2030 1,5 miljoen woningen aardgasvrij te zijn. Op regionaal niveau wordt via een Regionale Energie Strategie (RES) in kaart gebracht waar de opwek van grootschalige hernieuwbare energie mogelijk en wenselijk is. Op alle beleidsniveaus groeit de bewustwording en wordt de urgentie gevoeld om ook lokaal actie te ondernemen. De gemeente Nederweert voelt deze urgentie ook en heeft de ambitie om de komende jaren flinke stappen te zetten op het gebied van energie en duurzaamheid. Eén van de thema's waar de gemeente aan wil werken is de lokale opwek van duurzame energie.

Hiervoor zal ons energiesysteem een transitie ondergaan, van fossiel naar duurzaam, en van centraal opgewekt naar decentraal (lokaal) opgewekt. De noodzaak van deze transitie is allereerst om klimaatveranderingen tegen te gaan. Het is een noodzakelijke transitie, die kansen biedt. Zo kan de ontwikkeling bijdragen aan de milieudoelstellingen van de gemeente, maar ook bijdragen aan de maatschappij, doordat niet alleen de lasten lokaal merkbaar zijn, maar ook de lusten kunnen worden gedeeld. Door bijvoorbeeld investeringskansen te bieden aan bewoners en bedrijven, of door meerwaarde te leveren aan het gebied.

Figuur: transitie van ons energiesysteem

Op dit moment is in de gemeente Nederweert één windpark en één zonnepark vergund. Het zonnepark (landgoed 't Kruis) is ontwikkeld op basis van een proeftuinenproject. Samen met de betrokken partijen is in open dialoog een gedragen project ontwikkeld. Deze aanpak leverde een kwaliteitsslag op van het initiatief en gaf inzicht in meerwaarde van het project. Leerpunten uit de proeftuin waren onder andere dat de gemeente de regie moet houden en duidelijk moet zijn in haar rol en verantwoordelijkheden. Daarnaast leverde het

samen in 't veld' kijken ook een toegevoegde waarde op. De opgedane ervaringen bij de proeftuin zijn meegenomen bij de ontwikkeling van het uitnodigingskader.

In het uitnodigingskader geeft de gemeente de uitgangspunten en criteria aan die zij hanteert voor een zonnepark (minimaal 10 hectare). Hierdoor kunnen de ontwikkelingen in goede banen geleid worden. Er zijn verschillende aanleidingen voor een kader, die gezamenlijk leiden tot de behoefte aan een uniform kader voor ontwikkelingen op het gebied van grootschalige opwekking van zonne-energie. Belangrijke aanleiding is dat er verschillende initiatiefnemers aankloppen bij de gemeente met een voorstel voor een groot zonnepark, maar de gemeente Nederweert geen eenduidig kader heeft om deze initiatieven te beoordelen.

Op 3 september 2019 is in de Raad een motie aangenomen met betrekking tot zonneparken, waarin het volgende wordt gevraagd:

- De (initiatieven tot) zonneparkprojecten in de gemeente Nederweert in kaart te brengen;
- Criteria op te stellen waarmee een kwalitatieve keuze tussen projecten kan worden gemaakt;
- Een uiterste indiendatum voor projecten te kiezen en te communiceren;
- Een voorstel te doen toekomen aan de Gemeenteraad om bepaalde projecten te benoemen tot proeftuin (uit alle initiatieven ingediend voor de uiterste indiendatum), gebaseerd op de vastgelegde criteria.

In de motie wordt sterk de parallel gelegd met het voor windenergie gekozen en met succes doorlopen traject.

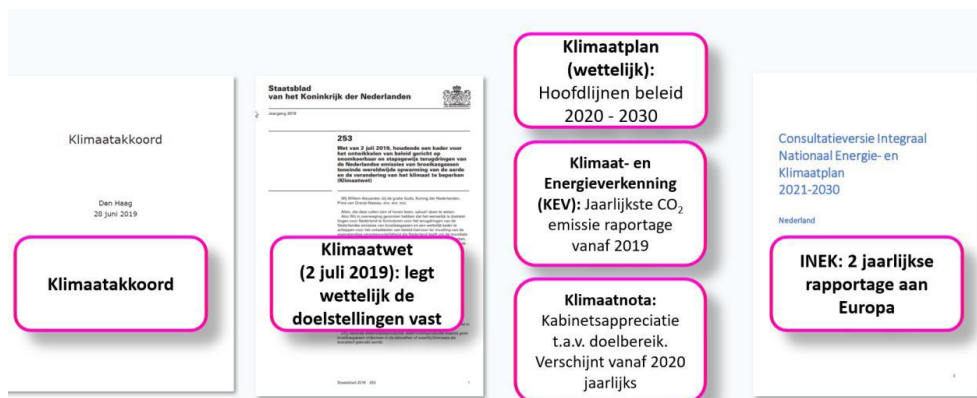
De aanleidingen voor dit uitnodigingskader zijn dus zowel afgeleiden van de landelijke klimaatdoelstellingen, waaraan ook Nederweert haar deel bijdraagt. Als een behoefte om vanuit lokale vragen een eenduidig beleid te hebben op de voorwaarden voor de ontwikkeling van zonneparken. Diverse partijen zoals (lokale) energiecoöperaties, dorpsraden, natuurorganisaties, de Kwaliteitscommissie Limburg en de provincie Limburg hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit rapport (zie bijlage 2 voor een specificatie van deze partijen). Dit uitnodigingskader richt zich op het beleid voor grootschalige zonneparken, als onderdeel van het totale duurzaamheidsbeleid waaronder ook andere onderwerpen vallen.

2. Beleidskaders en ambities

2.1 LANDELIJKE KLIMAATDOELSTELLINGEN: AKKOORD, WET EN PLAN

In het Klimaatakkoord (2019) zijn de nationale afspraken vastgelegd rondom het terugdringen van broeikasgassen. In het akkoord is door meer dan 100 partijen afgesproken om de CO₂-uitstoot van Nederland met 49% te verlagen ten opzichte van 1990. In de Klimaatwet (juli 2019 door Eerste Kamer aangenomen) is het percentage vastgelegd met hoeveel procent in ons land de CO₂-uitstoot teruggedrongen moet worden:

- 49% minder CO₂-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 (Klimaatakkoord)
- 95% minder CO₂-uitstoot in 2050 ten opzichte van 1990

Figuur: van internationale, naar nationale en lokale doelen

2.2 ZONNELADDER: MOTIES DIK-FABER EN BRIEF VOOMALIG MINISTER WIEBES

Landelijk beleid dat specifiek de ontwikkelingen van duurzame opwek door middel van zonne-energie betreft, is de landelijke zonneladder die is opgesteld naar aanleiding van de moties Dik-Faber. Op 23 augustus 2019 heeft voormalig minister Wiebes een brief gestuurd naar de Kamer ter beantwoording van de moties (Dik-Faber). Hierin wordt een voorkeursvolgorde beschreven:

De afwegingsprincipes van de NOVI leiden tot een voorkeur voor zonnepanelen op daken en gevels van gebouwen. Het inpassen op daken en gevels draagt niet alleen bij aan het combineren van functies. Omdat hier al sprake is van bebouwing zal het introduceren van zonnepanelen op deze plekken doorgaans minder invloed hebben op de kenmerken of identiteit van een gebied. Vanuit dezelfde principes hebben daarna onbenutte terreinen in bebouwd gebied de voorkeur. Om aan de gestelde energiedoelen te voldoen, kan blijken dat ook locaties in het landelijk gebied nodig zijn. Ook in dat geval gaat de voorkeur naar het zoeken van slimme functiecombinaties. Hoewel natuur- en landbouwgebieden daarbij niet volledig worden uitgesloten, ligt de voorkeur bij gronden met een andere primaire functie dan landbouw of natuur, zoals waterzuiveringsinstallaties, vuilnisbelten, binnenwateren of bermen van spoor- en autowegen.

De afwegingsprincipes van de NOVI die hierboven genoemd worden zijn:

1. Combineren boven enkelvoudig ruimtegebruik;
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal;
3. Afwentelen voorkomen.

De insteek van deze principes hebben een verband met de uitgangspunten voor zonneparken zoals die beschreven zijn in dit uitnodigingskader. In dit kader zijn ze echter specifiek en meer in detail uitgewerkt.

2.3 PROVINCIALE ZONNELADDER

De Provincie Limburg heeft op 22 oktober 2019 de provinciale zonneladder vastgesteld. Deze zonne-ladder is opgenomen in de provinciale Omgevingsvisie (POVI). Bij behandeling van de Provinciale Energie Strategie (PES) op 18 december 2020 in Provinciale Staten is een motie aangenomen. Kern van de motie is dat zowel in de POVI als in de nog vast te stellen omgevingsverordening wordt opgenomen dat goede landbouwgrond en kwetsbare natuur als uitzonderingsmogelijkheid worden gebruikt bij de inpassing van zonne-energie en toevoeging van een motiveringsplicht zodat gemeenten en de provincie moeten motiveren waarom er wordt gekozen voor een bepaalde trede van de zonneladder. Met als resultaat dat de Limburgse zonneladder in de nog op te stellen Omgevingsverordening zal worden verankerd.

Met de Limburgse zonneladder wordt de lijn van de motie Dik-Faber in de Tweede Kamer, die ook in het ontwerp van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is uitgewerkt en overgenomen. Essentie van deze lijn is om bij de duurzame opwek van zonne-energie landbouwgronden en natuurgebieden zoveel mogelijk te ontzien. Inspanningen richten zich primair op zon op dak en op gevels én het benutten van andere mogelijkheden in bebouwd en onbebouwd gebied (dubbel grondgebruik). Doel van de zonneladder is dan ook om stimulerend te werken voor een optimale benutting van zonnepanelen in trede 1 tot en met 3:

1. Op daken en gevels van gebouwen;
2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied;
3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur.

De insteek van deze principes hebben een verband met de uitgangspunten voor zonneparken zoals die beschreven zijn in dit uitnodigingskader. In dit kader zijn ze echter specifiek en meer in detail uitgewerkt.

In lijn met de landelijke voorkeursvolgorde houdt ook de Limburgse zonneladder geen volgtijdelijkheid in. Na het verkennen van de mogelijkheden voor het toepassen van zonnepanelen kan gestart worden met het gelijktijdig benutten van deze mogelijkheden. Dit betekent dat niet eerst alle daken vol hoeven te liggen met zonnepanelen voordat een andere trede kan worden benut. Bij deze voorkeursvolgorde is een zorgvuldige afweging belangrijk. Het gaat dan vooral om een goede ruimtelijke afweging en landschappelijke inpassing, lokaal draagvlak, het doorlopen van zorgvuldige procedures en combineren van meerdere doelen.

In de zonneladder wordt aan de hand van vijf treden de volgende (voorkeurs)volgorde gehanteerd:

1. Toepassing van zonnepanelen op daken en gevels van gebouwen;
2. Gebruik van (onbenutte) terreinen in bebouwd gebied;
3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur;
4. Gronden in gebruik voor landbouw;
5. Uitsluitingsgebieden.

Hoe hoger op de ladder (eindigend bij 5), hoe strikter de voorwaarden voor ontwikkelingen van grootschalige zonneparken zijn.

2.4 REGIONALE ENERGIESTRATEGIE (RES)

De vijftien gemeenten van Noord- en Midden Limburg vormen samen met de Provincie Limburg, Enexis en Waterschap Limburg een RES-regio (RES NML). Nederland kent in totaal 30 RES regio's. Zij staan aan de lat om, met input en draagvlak uit onze omgeving, een Regionale Energie Strategie (RES) te maken en zijn samen verantwoordelijk voor de realisatie daarvan. De RES richt zich op de ambities voor 2030, maar geeft waar mogelijk een doorkijk naar 2050.

Het doel is dat er breed gedragen regionale afspraken gemaakt worden over de bijdragen aan de gezamenlijke klimaatopgave. Dit betreft onder andere de afspraken over doelstellingen voor grootschalige opwek van elektriciteit: in totaal 35 TWh (landelijk) grootschalige opwek door zonneweides en windmolens op land. Per regio wordt uitgewerkt wat een mogelijke doelstelling is voor grootschalige duurzame opwek.

In de uitgangspunten notitie van RES NML worden voor grootschalige opwek van duurzame elektriciteit de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In de RES -regio Noord- en Midden Limburg wordt uitgegaan van de doelstelling van 1,2 terawattuur (TWh), met een bandbreedte van 1,0 tot 1,4 TWh, aan te realiseren duurzaam opwekkingsvermogen in 2030;
- In de regio wordt gewerkt aan een ruimtelijk afwegingskader. Hierin wordt de ruimtelijke kwaliteit als geheel in beeld gehouden en wordt onderzocht wat regionaal de mogelijkheden zijn aan de hand van het landschap en de koppelopgaven;
- Meervoudige elektriciteitsopwekking (bijvoorbeeld energielandschap met zonnepark en windpark) heeft de voorkeur;
- Dubbel ruimtegebruik (de combinatie van doelen of opgaven, zoals het verbeteren van biodiversiteit en energieopwekking op een locatie) heeft de voorkeur bij nieuw te realiseren projecten.

Het kwantitatieve doel van (gemiddeld) 1,2 TWh betreft de grootschalige duurzame elektriciteitsopwekking boven de 15 kilowattpiek (kWp), waarbij al bestaande projecten en geplande projecten uit de subsidieregeling SDE+ worden meegeteld.

De projecten windpark Ospeldijk en zonnepark landgoed 't Kruis leveren dus ook een bijdrage aan de invulling van de RES opgave.

De uitwerking in de RES ziet voornamelijk toe op de realisatie van de resterende ambitie naast de bestaande en geplande projecten, om te komen tot de 1,2 TWh . Het bod van 1,2 TWh richt zich op 2030. Projecten die hiervoor nodig zijn, moeten in 2025 vergund zijn.

Voor het uitnodigingskader zon op land is er zoveel mogelijk aangehaakt bij de uitgangspunten van de RES. Zo zijn bijvoorbeeld lokaal eigendom, versnippering in landschap voorkomen en koppelkansen (sloop) meegenomen in het uitnodigingskader.

2.5 GEMEENTE: NOTA DUURZAAMHEID EN COALITIEAKKOORD 2018-2022

De doelstelling van de gemeente Nederweert is: energieneutraal zijn in 2035. Dit is onder andere gesteld in het coalitieakkoord 2018-2022 "Samen, Duurzaam, Verbinden".

Energie neutraal houdt in dat alle in Nederweert verbruikte energie op gemeentelijk grondgebied duurzaam wordt opgewekt. Het duurzaam opwekken van elektriciteit is technisch mogelijk. Aardgas kan echter niet duurzaam opgewekt worden. Alternatieve bronnen en verwarmingstechnieken moeten het aardgas gaan vervangen.

In de Nota duurzaamheid wordt verder zonne-energie als "proven technology" genoemd, en worden verschillende kansen en activiteiten beschreven op het gebied van duurzame opwek van energie en energiebesparing. Op het gebied van grondgebonden zonne-energie wordt in de nota verder aangegeven dat grootschalige zonne- energieprojecten worden gestimuleerd op daarvoor geschikte gronden. Om de toenemende vraag en het ruimtebeslag van grootschalige zonneparken in goede banen te leiden, is verder in de nota de noodzaak voor een ruimtelijk beleidskader voor grootschalige zonneparken genoemd: onderliggend uitnodigingskader.

2.6 BIBOB

De wet Bibob heet voluit 'Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door Openbaar Bestuur'. Met de wet Bibob wil de overheid voorkomen dat bepaalde vergunningen die zij afgeeft worden misbruikt voor criminele activiteiten. Een Bibob toets kan onderdeel uitmaken van de procedure. Een Bibob toets kan voor vertraging zorgen in de procedure en dient daarom zo vroeg mogelijk te worden doorlopen.

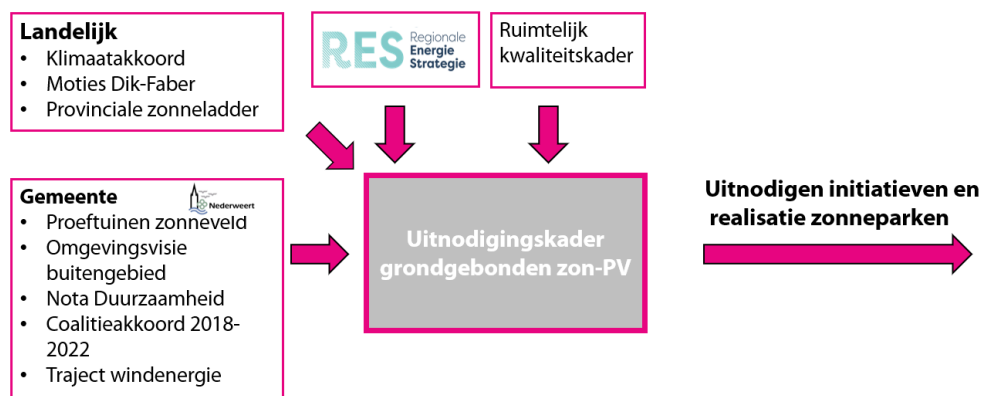
3. Uitnodigingskader

Het beleidskader wordt een uitnodigingskader genoemd, wat in lijn ligt met de ontwikkeling van de Omgevingswet. Het is in ruimtelijke ordening een ontwikkeling die al jaren aan de gang is van toetsingsplanologie (gemeenten toetsten echt bestemmingsplannen), naar ontwikkelingsplanologie (samen met de omgeving ontwikkelen) naar uitnodigingsplanologie. Uit de omgeving komen ideeën die ook samen met die omgeving worden uitgewerkt.

Met het realiseren van zonneparken is ook een nieuwe functie geïntroduceerd op het gebied van ruimtelijke ordening. Deze hernieuwbare energie maakt, naast agrarisch, recreatie, bebouwing, natuur, aanspraak op schaarse ruimte. Voor de gemeente betekent dit dat ze afwegingen maakt vanuit alle verschillende functies van deze ruimte. Door middel van dit uitnodigingskader is beschreven waar en onder welke voorwaarden zonneparken ontwikkeld mogen worden.

3.1 DOEL UITNODIGINGSKADER

Het uitnodigingskader voor grootschalige zonneparken is ontwikkeld met inachtneming van verschillende relevante trajecten en ontwikkelingen: zie onderstaande figuur.

Figuur: raakvlakken relevante trajecten en ontwikkelingen

De volgende beleidskaders en projecten zijn input voor het uitnodigingskader:

- Landelijke kaders en ontwikkelingen: zie paragraaf 2.1;
- RES: geeft een beeld voor de totale opgave op het gebied van duurzaamheidsdoelstellingen en de potentie voor grootschalige zonneparken in Nederweert (en de regio NML);
- Omgevingsvisie buitengebied: kernkwaliteiten landschap en van invloed op de eisen aan de inpassing van zonneparken in het landschap;
- Nota duurzaamheid: input voor de opgave en potentie van grootschalige zonneparken (kwantitatief);
- Coalitieakkoord 2018-2022: geeft de ambitie aan voor de gemeente op het gebied van duurzaamheid;

- Traject windenergie Nederweert: aanpak heeft tot voorbeeld gediend voor de aanpak in dit traject.

De lokale opwek van energie in de vorm van zonne-of windenergie heeft de laatste tijd een vlucht genomen. Het is een bewezen technologie, die mits goed ingekaderd kansen biedt. Wel kunnen dergelijke ontwikkelingen spanning opleveren tussen verschillende ambities zoals: doelstellingen op het gebied van energietransitie, versus de doelstellingen voor de kwalitatieve ontwikkelingen van het landschap. Een goede begeleiding is daarom noodzakelijk. Om te voorkomen dat door spanningen issues ontstaan, is het uitnodigingskader op een integrale manier, vanuit alle ambities van de gemeente, ontwikkeld. Het kader is ontwikkeld met interne en externe expertise uit alle vakdisciplines die bij ruimtelijke vraagstukken aan de orde komen.

Het uitnodigingskader geeft eenduidig aan onder welke voorwaarden de gemeente Nederweert zonneparken (minimaal 10 hectare) wil (laten) ontwikkelen. In een nog op te stellen uitvoeringsproces zal worden aangegeven hoe, op basis van deze uitgangspunten, de beste plannen worden geselecteerd. Onderdeel hiervan is ook het opstellen van een beoordelingskader met criteria om plannen te kunnen toetsen aan de uitgangspunten.

De gemeente hanteert de volgende definitie: een zonnepark is een opstelling van zonnepanelen, die:

- Grond- of watergebonden zijn;
- Ruimtelijk samenhangen;
- Niet voor het directe eigen verbruik van een huishouden of kleinbedrijf dienen (kleinverbruikersaansluiting tot 3 x 80A);

Dit uitnodigingskader richt zich niet op zonnepanelen op daken, maar alleen op grootschalige opwekking van zonne-energie met grootschalige zonneparken. Dit met uitzondering van een verplichte koppeling met zon op dak, zie hiervoor de uitgangspunten in hoofdstuk 4. Onder grootschalig verstaan we een minimale oppervlakte van 10 ha. Deze schaalgrootte van energie opwekking kan in de gemeente Nederweert alleen in het heideontginningen/jong ontginningslandschap. Andere landschapstypen zijn te kleinschalig en kunnen initiatieven van dergelijke omvang niet dragen. Hierbij zouden specifieke eigenschappen van landschappen verloren gaan. Deze uitgangspunten gelden zolang er geen landschapskader is dat handvatten geeft over kleinschalige zonneparken. Uitzondering hierop vormen de deelnemers aan de Subsidieregeling warme sanering varkenshouderij (SRV-regeling). Bij hen worden zonnepanelen op het bouwvlak toegestaan, in een maatwerkconstructie. Het college van Burgemeester en Wethouders heeft hiertoe besloten op 4 mei 2020. Gelet op het kleine aantal deelnemers aan de SRV-regeling kunnen deze als een landschappelijke toets dienen zonder dat er een groot risico op versnippering is. De input kan dan weer verwerkt worden in het landschapskader.

3.2 UITNODIGINGSKADER IN BREDERE CONTEXT VAN ONTWIKKELING ZONNEPARKEN

Het uitnodigingskader staat niet op zich. Het is opgesteld om gedragen zonneparken te realiseren in de gemeente. Maar voor de ontwikkeling daarvan zijn alle 3 onderstaande onderdelen van belang.

Vier sporen voor ontwikkeling van grootschalige zonneparken:

Om tot realisatie van gedragen grootschalige duurzame energieprojecten te komen, verdienen onderstaande vier sporen aandacht:

1. **Bestuur:** Vanaf bewustwording, uitgangspunten vaststellen tot en met besluitvorming over de vergunning.
2. **Omgeving:** Vanaf het begin betrekken van omwonenden en andere belanghebbenden (o.a. procesparticipatie, financiële participatie) in een transparant proces. Duidelijkheid over wanneer en op basis waarvan keuzes worden gemaakt is een randvoorwaarde voor de ontwikkeling van gedragen projecten.
3. **Ontwikkeltraject:** Vanaf uitnodigingskader vaststellen, selectie initiatiefnemers tot volgen formele procedures, bouw en exploitatie.
4. **Communicatie:** Onderlegger voor de bovenstaande sporen (o.a. eenduidige communicatie en beleidslijn richting omgeving en initiatiefnemers).

In de ontwikkeling van het uitnodigingskader en het stappenplan voor de uitvoering is aan voornoemde vier sporen parallel aandacht besteed.

4. Uitgangspunten voor grondgebonden, grootschalige zonneparken in Nederweert

Voorstellen voor initiatieven voor grootschalige zonneparken worden getoetst aan de in dit hoofdstuk beschreven uitgangspunten. Uitgangspunten voor ontwikkeling van zonneparken, die de gemeente hanteert. Deze zijn onderverdeeld in vier pijlers welke in hoofdstuk 4.2 worden toegelicht.

4.1 PROJECT OVERSTIJGENDE UITGANGSPUNTEN

Per zonnepark worden bepaalde voorwaarden gesteld. Daarnaast zijn er nog enkele uitgangspunten die algemeen gelden, en afwegingen die boven de verschillende individuele plannen uitstijgen. Het eerste uitgangspunt heeft betrekking op de bestaande natuur. Onderzoek geeft aan dat zonneparken op agrarische gronden een positieve bijdrage kunnen leveren aan de ecologische waarden. Dit is echter niet het geval bij realisatie van zonneparken in bestaande natuurgebieden. Hierdoor zijn deze gronden ongeschikt voor zonneparken.

Uitgangspunt 1: Natura 2000 en goudgroene natuur worden uitgesloten voor de ontwikkeling van zonneparken.

Onderstaand uitgangspunt is opgesteld vanuit technische haalbaarheid, bijvoorbeeld mogelijkheden voor het combineren van wind- en zonneparken. En ook vanuit landschappelijk oogpunt: de gemeente wil geen versnippering van zonneparken. Onderstaand uitgangspunt heeft in belangrijke mate ook te maken met de maat en schaal van het landschap. In het ene landschapstype is een andere maat en schaal van toepassing dan in het andere type. Dit houdt ook in dat er een minimumomvang van zonneparken nodig is. Deze minimum omvang is 10 ha. Het gaat dan om het totale oppervlak dat door het plan in beslag wordt genomen, niet enkel om het areaal zonnepanelen. Bij minder dan 10 ha is het risico op versnippering te groot. Deze omvang wordt in bijlage 1 toegelicht. Als er een aanvraag binnenkomt om meerdere kleine zonneparken te plaatsen die samen een omvang van minimaal 10 hectare hebben, dan is dat mogelijk mits die zonneparken als één aaneengesloten zonnepark in het landschap worden geplaatst en ingepast.

Uitgangspunt 2: Een zonnepark heeft een minimale omvang van 10 ha.

De gemeente wil graag de regie houden in het totaal proces van alle ontwikkelingen. Hiermee wordt bedoeld regie in het totale proces na opstellen van het kader (onder andere de totale voortgang ten aanzien van de doelstellingen voor duurzame opwek). Daartoe is onderstaand uitgangspunt geformuleerd.

Uitgangspunt 3: De gemeente neemt een regisserende rol aan om de realisatie van duurzame opwek van elektriciteit te versnellen.

De technologische ontwikkelingen in de duurzame energie gaan snel. Door toenemende efficiëntie kan de benodigde oppervlakte zonnepanelen die nu geraamd wordt om aan de energiebehoefte te voldoen, niet langer nodig zijn. Wellicht zijn andere technologieën op termijn interessanter. Daarom wordt dit beleid na twee jaar geëvalueerd. Hiermee krijgt de gemeente inzicht in onder andere de behoefte aan verdere versnelling richting de doelstellingen. Ook kan het nodig zijn de uitgangspunten in dit kader bij te stellen naar aanleiding van de bevindingen in deze evaluatie. In de tussentijd is het wenselijk, ook gelet op de grote interesse in zonneparken in de gemeente, om een maximum te stellen aan het aantal hectares. Er is gekozen voor een maximum omvang van 60 hectare omdat er zo ruimte is voor enkele grotere initiatieven. Tevens kan er dan, indien we deze strategie na evaluatie doorzetten, voldaan worden aan de doelstellingen van de RES.

Uitgangspunt 4: De eerste vier jaar van de looptijd van dit beleid mag maximaal 60 hectare aan grootschalige zonneparken worden ontwikkeld in de gemeente.

4.2 UITGANGSPUNTEN PER ZONNEPARK

Het oordeel of een initiatief voor een zonnepark wordt toegestaan op een bepaalde locatie berust op onderstaande vier pijlers: Maatschappelijke meerwaarde, participatie & profijt, landschap, proces & techniek.

Figuur: pijlers initiatieven

4.2.1 Maatschappelijke meerwaarde

Een voorwaarde voor de realisatie van zonneparken is dat zij maatschappelijke meerwaarde leveren, ook wel maatschappelijk rendement genoemd. Deze meerwaarde kan verschillende uitingsvormen hebben, bijvoorbeeld op sociaal of op milieutechnisch vlak. Maatschappelijke meerwaarde kan bijvoorbeeld bijdragen aan het verhogen van sociale cohesie, of het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Het is aan de initiatiefnemer van een zonnepark om aan te tonen hoe de ontwikkeling maatschappelijke meerwaarde creëert. Hiervoor kan hij extra punten scoren bij de beoordeling. In het beoordelingskader kunnen eventueel minimale eisen worden gesteld.

Voorbeelden van meerwaarde zijn (niet limitatief):

- De mate van meervoudig ruimtegebruik;
- De maatregelen die worden getroffen om de impact op de leefomgeving te beperken;
- De maatregelen die worden getroffen om de omgeving ruimtelijk en functioneel te versterken;
- De mate waarin koppelkansen met andere opgaven zoals klimaatadaptatie en sanering van boerenbedrijven worden benut;
- De bijdrage die wordt geleverd aan maatschappelijke doelen (zie ook paragraaf 4.2.2);
- Compensatie sloop als oplossing voor leegstand;
- Aanvullend zon op dak realiseren.

- Stimuleren lokale economie door inzet van lokale bedrijven/ werknemers in de directe omgeving van het zonnepark.

Twee vormen van meerwaarde stelt de gemeente verplicht bij de aanleg van zonneparken in het buitengebied. Het gaat om sloop en zon op dak. Door sloop verplicht te stellen wordt aangesloten bij het beleid zoals dat voor alle soorten ontwikkelingen in het buitengebied geldt. Door zon op dak verplicht te stellen wordt zuinig ruimtegebruik in de hand gewerkt en gewerkt in de geest van de provinciale zonneladder.

Als een project aan deze twee verplichte vormen van meerwaarde voldoet, wil dat niet automatisch zeggen dat daarmee voldoende meerwaarde is geleverd.

Uitgangspunt 5: Het project creëert meerwaarde voor het gebied.

4.2.2 Participatie, profijt en coöperatieve ontwikkeling

Een tweede thema waaraan voorwaarden gesteld worden is de insteek op het gebied van participatie, profijt en coöperatieve ontwikkeling. Participatie gaat over de manier waarop de omgeving en belanghebbenden betrokken worden bij de ontwikkeling van het zonnepark. Profijt voor de omgeving gaat over de invulling op het gebied van financiële participatie door de omgeving. Het doel van dit uitgangspunt is dat er lokaal eigenaarschap wordt gestimuleerd. Een energiecoöperatie kan hier goed invulling aan geven.

De gemeente beoordeelt de mate van participatie op de volgende zaken:

1. De initiatiefnemer geeft aan hoe hij de omgeving definieert en waarom hij deze zo definieert. Dit in relatie tot de impact van het initiatief op zijn omgeving.
2. De initiatiefnemer dient actief aan de slag te gaan met zijn omgeving. Er wordt door middel van een stakeholdersanalyse in beeld gebracht welke partijen van belang zijn en welke rol ze hebben. Daarnaast is een krachtenveldanalyse aanbevolen en is een communicatieparagraaf een vereiste. Het in kaart brengen van het genoemde is echter niet genoeg. Verwacht wordt actief met partijen in dialoog te gaan en de uitkomsten vast te leggen. Participatie van partijen wordt gezien als een belangrijk gegeven, opgezet conform een gedegen procesplanning tot en met realisatie.

Uitgangspunt 6: De initiatiefnemer spant zich in om de omgeving actief bij de ontwikkeling en exploitatie van het park te laten participeren.

3. Er wordt een plan van aanpak verwacht, waarin beschreven staat hoe opbrengsten terugvloeien naar de lokale gemeenschap. Hoeveel van de opbrengsten terugvloeien is allereerst afhankelijk van de dialoog tussen de initiatiefnemer en de omgeving. Gezocht wordt naar afspraken die passen bij de omgeving. Daarnaast is dit afhankelijk van de omvang van het project, de hoogte van de SDE++ en uiteindelijk de businesscase. In het plan van aanpak staat de

methodiek, het proces en de informatievoorziening beschreven en hoe men inzicht geeft in de financiën. Voor participatie wordt mede uitgegaan van de uitkomsten van een dialoog met de omgeving, zoals die ook zijn vertaald in een participatieplan. Als indicatie van de financiële ruimte voor deze bijdrage geldt minimaal 0,50 euro/ MWh. De financiële participatie kan op diverse manieren worden ingevuld: gebiedsfonds, korting op energierekening, uitgaven van obligaties, deelname via coöperatie, et cetera. Dit wordt in overleg tussen de initiatiefnemers en de omgeving bepaald. Met 'omgeving' wordt bedoeld de omgeving in de gemeente Nederweert evenals de directe omgeving voor zover die de gemeentegrens overschrijdt.

Uitgangspunt 7: De opbrengsten (€ en kWh) van de zonneparken dienen gedeeltelijk terug te vloeien naar de lokale gemeenschap (omgeving van het initiatief).

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat er moet worden gestreefd naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving. Een energicoöperatie kan hier goed invulling aan geven.

Uitgangspunt 8: Het streven is 50% lokaal eigendom. Bij voorkeur wordt het zonnepark coöperatief ontwikkeld.

4.2.3 Landschap & inpassing

Met de uitgangspunten binnen dit thema willen we bereiken dat het zonnepark een passende plek krijgt in het landschap en goed wordt ingepast. Van belang hierbij zijn ook de cultuurhistorische en ecologische waarden van het landschap. Het voldoen aan de uitgangspunten in deze paragraaf is een randvoorwaarde. Afhankelijk van de kwaliteit van de inpassing kunnen meer of minder punten worden gescoord.

Zoals hierboven aangegeven staat dit uitnodigingskader alleen grootschalige zonneparken toe van minimaal 10 ha. Hiervoor komt nu nog alleen het landschapstype 'jonge ontginningslandschap' in aanmerking (zie onderstaande afbeelding voor de ligging van het jonge ontginningslandschap). Dit landschap is onder te verdelen in oudere droge heideontginningen en de jongere natte heideontginningen. Dit landschapstype kenmerkt zich door grootschaligheid en openheid. Wegen en sloten en akkers zijn recht. Akkers en weilanden zijn groot en de openheid wordt vaak enkel doorbroken door een bomerrij langs een weg en beplanting op en rond bouwvlakken. Bij de oudere droge heideontginningen is iets meer aan landschapselementen te vinden dan bij de jongere natte heideontginningen.

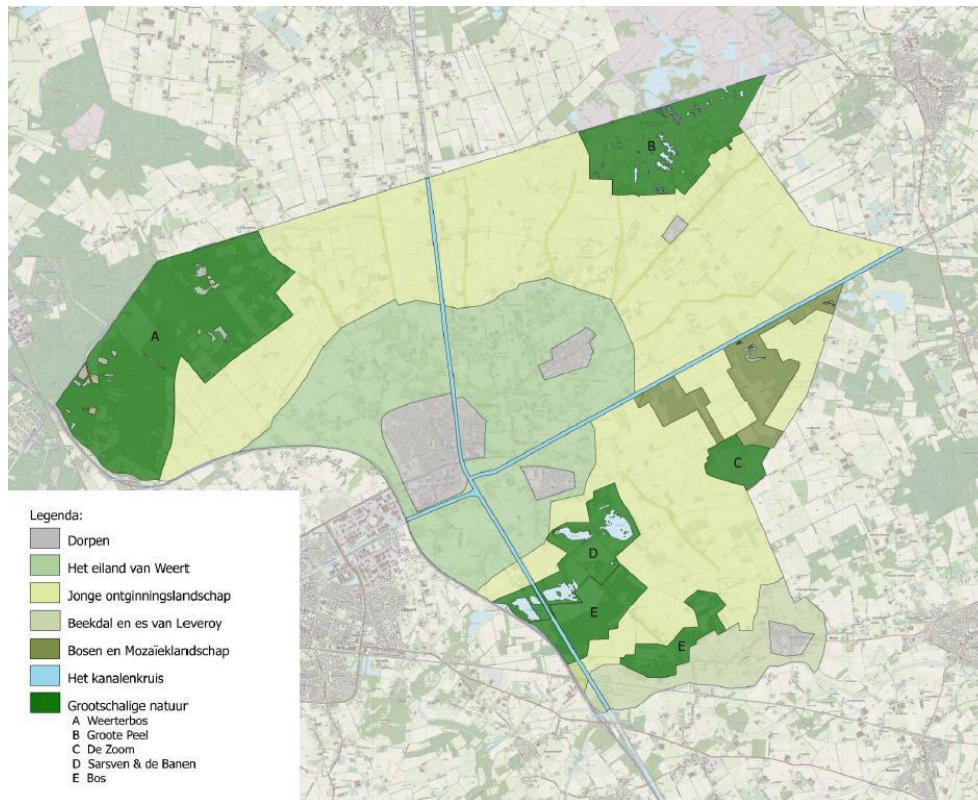
Een dergelijke grootschaligheid leent zich voor grootschalige zonneparken, doordat er geen bestaande landschapselementen doorsneden worden door het zonnepark. Die zijn er immers niet of nauwelijks in dit landschap. Ook worden geen bestaande landschapkenmerken (de kronkelingen van een houtwal langs een meanderende beek

bijvoorbeeld) aan het oog onttrokken door er zonnepanelen voor te zetten. Soms ligt een deel van een zonnepark net buiten het ontginningslandschap. Als dit deel klein genoeg is, hoeft dit niet bezwaarlijk te zijn. Het is beter om de bestaande perceelindeling te behouden en een kleine overschrijding van het landschapstype toe te staan dan om percelen hierop aan te passen. Tenslotte zijn de grenzen van een landschapstype niet op de meter af te bepalen. Door een voorwaarde van 90% te stellen aan de ligging van het landschap ontstaat voldoende flexibiliteit voor de initiatiefnemer terwijl landschappelijk gezien nog steeds voor de beste oplossing kan worden gekozen.

Dit betekent niet dat alle jonge ontginningen geschikt zijn voor grootschalige energieopwekking. De openheid die dit gebied kenmerkt kan immers ook waardevol zijn. Daarnaast kan het gebied om andere redenen waardevol zijn. Daarom zijn zonneparken enkel mogelijk in jonge ontginningen als die ook in de bestemmingen ' agrarisch' en ' agrarisch log' van het bestemmingsplan Buitengebied Nederweert vallen. In die bestemmingen zijn de landschappelijke waarden namelijk relatief laag. Het wil overigens niet zeggen dat, indien een park in deze gebieden valt, dit dan automatisch past in het landschap. Dit wordt per locatie en per plan beoordeeld, waarbij ook gekeken wordt naar de schaal en aard van het gebied. Het weidevogelgebied rond de Groote Peel valt buiten het toegestane zoekgebied.

De benadering in dit uitnodigingskader is behoudend. Het is niet uitgesloten dat er meer locaties zijn waar een zonnepark mogelijk is. Mogelijk dat een zonnepark door bepaalde contouren in het landschap te volgen, deze contouren juist versterkt waardoor de kwaliteit van het landschap juist versterkt wordt. Om hier uitspraak over te kunnen doen is echter een actuele landschapsanalyse van de gemeente nodig met daarbij de ontwerpuitgangspunten voor een zonnepark. Dit ontbreekt nu. De analyse van het bestemmingsplan Buitengebied Nederweert dateert van 2009 en is erg summier. Daarom wordt hiermee vooralsnog slechts beperkt gewerkt. Na uitvoering van de landschappelijke analyse kan dit beleid/uitnodigingskader hierop aangepast worden. Voor nu houden we vast aan uitgangspunt 9:

Uitgangspunt 9: Zonneparken zijn enkel toegestaan als ze voor minimaal 90% in het jonge ontginningslandschap liggen dat ook de bestemming agrarisch of agrarisch log moet hebben.

Afbeelding: ligging landschapstypen in de gemeente Nederweert

Als een plan voldoet aan uitgangspunt 9, betekent dit niet automatisch dat het zonnepark past in het landschap. In de nog uit te voeren landschapsstudie worden hiervoor uitgangspunten opgesteld. Tot die tijd zal een beoordeling per geval plaatsvinden op basis van de kenmerken van het landschap ter plaatse. Binnen het jong ontginningslandschap is het verschil tussen de oudere droge heideontginningen en de jongere natte heideontginningen van belang, omdat deze wezenlijk van opbouw en schaal verschillen. In landschappen met meer landschapselementen wordt een extra inpassing gevraagd. Voor de bepaling van de kenmerken van het landschap en de benodigde aard van de inpassing wordt aangesloten bij het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg en bij de nulmeting over de ecologische waarden die op basis van uitgangspunt 11f door de initiatiefnemer wordt uitgevoerd.

Het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg (zie de website van de provincie Limburg) kent een aantal kaartlagen. Kaartlaag 4 geeft aan in welk landschapstype een gebied ligt. Kaartlaag 3 geeft karakteristieken van het huidig ruimtegebruik, waaronder ook over het aantal landschapselementen en de aard van het landschap daardoor. Op basis van kaartlaag 3 wordt bepaald of een extra inpassing nodig is. Doel is namelijk om bestaande landschapselementen te versterken. Dus als een landschap als halfopen of besloten door groen wordt gekarakteriseerd dient dit versterkt te worden. Omdat een zonnepark geheel of slechts voor een deel in dit landschap kan liggen wordt een percentage opgenomen. Als een zonnepark voor meer dan 50% in een dergelijk landschap ligt is een extra inpassing nodig. De aard en omvang hiervan is afhankelijk van de landschapselementen ter plaatse.

Uitgangspunt 10: Het zonnepark sluit aan bij de aard en schaal van het landschap en het landschapstype.

De inpassing van een zonnepark is niet alleen afhankelijk van het landschapstype waarin het aangelegd wordt. Van belang zijn ook de maatregelen die genomen worden om de ecologische waarden ter plaatse te verbeteren, het voorkomen van vermindering van de bodemvruchtbaarheid en een groene aankleding van het park. De gemeente hanteert hierbij een aantal vaste uitgangspunten, deels ontleend aan de gedragscode Zon op Land, deels aan het gemeentelijk beleid over landschappelijke inpassing.

Uitgangspunt 11: Zonneparken dienen voorzien te zijn van een goed landschappelijk inpassingsplan dat voldoet aan de vaste uitgangspunten.

11a. Minimaal 25% van het zonnepark dient onbedekt te zijn (van bovenaf gezien). Dit zoals vastgelegd in de Gedragscode Zon op Land, een akkoord tussen Holland Solar en diverse natuur- en milieuorganisaties. Hierbij dienen de zonnepanelen zodanig gespreid te zijn over het terrein dat er zonbeschijning onder de panelen plaats kan vinden, zodanig dat geen verarming van het bodemleven optreedt. De precieze invulling hiervan is afhankelijk van de opstelling van de panelen. Hiervan kan alleen afgeweken worden, indien het oppervlakte voor aanleg al verhard was, de bestemming bedrijventerrein heeft of dat dit op uitdrukkelijk verzoek is van het bevoegd gezag.

11b. De gronden dienen na beëindiging van het zonnepark, schoon en onbebouwd te worden opgeleverd. Dit betekent dat alle zonnepanelen, installaties, bouwwerken, verhardingen, hekwerken, boven-/ondergrondse infrastructuur, etc. zijn verwijderd. De datum van beëindiging van de activiteit wordt in de vergunningaanvraag opgenomen. Dit is de economische levensduur van de zonnepanelen.

11c. Afstromend regenwater van de zonnepanelen dient binnen het park te infiltreren.

11d. Na afloop van het gebruik van het zonnepark dient de landschappelijke inpassing van het park in stand gehouden te worden. Onderbegroeiing onder de zonnepanelen hoeft niet in stand te blijven, tenzij deze deel uitmaakt van de landschappelijke inpassing. De inpassing wordt onderdeel van de beschermde landschapselementen (bijlage 6 van het bestemmingsplan Buitengebied Nederweert).

11e. De initiatiefnemer stelt samen met lokale natuur- en landschapsorganisaties een landschapsinrichtingsplan op. Hierin wordt ook gekeken naar de samenhang met andere projecten en objecten in het gebied, zodat een samenhangend landschappelijk beeld ontstaat. Het plan wordt conform het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg opgesteld. De initiatiefnemer neemt in het ontwerp onder andere de onderstaande kwalitatieve ontwerpelementen mee:

- Hoogtes panelen / hekwerk
- Opstelling (zuid of oost-west) afhankelijk van landschap

- Esthetica benodigde gebouwen, waaronder trafohuisjes
- Dichtheid panelen
- Inzaai kruiden-/bloemenrijke mengsels
- Toetreding voor klein wild
- Historische landschapstructuur
- Bestaande perceelindeling en ligging
- Passende robuuste landschapselementen (struweel, bos/bomen, hagen, solitaires, poelen, wadi's etc.)
- Vanuit een ecologisch oogpunt dient een landschapselement minimaal 15 meter breed te zijn. Dit kan ook een bomenrij in een bloemrijk graslandstrook van 15 meter breed zijn. Dit hoeft geen aaneengesloten lijnelement te zijn, maar kan ook als stapsteen of coulis uitgevoerd worden, bijvoorbeeld een element van 30 m lang en 15 m breed en dan een tussenruimte.

11f. De ecologische waarden binnen het zonnepark dienen door het plan te verbeteren ten opzichte van de nulmeting. Deze verbetering dient in stand te blijven gedurende de aanwezigheid van het zonnepark, en voor zover dit op de landschappelijke inpassing van het zonnepark ziet ook daarna. In veel gevallen sluit dit agrarisch medegebruik uit.

11g. Voor de instandhouding van het zonnepark dient een beheer- en onderhoudsplan geschreven te worden. In het beheer- en onderhoudsplan worden mitigerende maatregelen beschreven om de negatieve effecten van de zonnepanelen voor de bodemvruchtbaarheid, natuur en landschap te voorkomen. Dit beheer- en onderhoudsplan beschrijft ook maatregelen die de biodiversiteit in het park versterken en waardoor de diverse elementen behouden en vitaal blijven. Voor deze versterking is een nulmeting van de bestaande ecologische waarden nodig.

11h. Indien er waterelementen in het gebied aanwezig zijn, dienen de zonnepanelen voorzien te zijn van witte strepen met een totaal oppervlakte van minimaal 1,8% van het zonnepaneel. Dit om de aantrekkingskracht van waterinsecten op de zonnepanelen te verminderen. Uit onderzoek blijkt namelijk dat waterinsecten zonder deze strepen eerder hun eieren op de panelen afleggen dan op wateroppervlakten.

11i. Het gebruik van herbiciden, pesticiden en continue/intensieve begrazing en maaien is niet toegestaan. Het maaibeheer/ begrazing dient zodanig afgestemd te zijn dat er een gevarieerde bloemrijke kruidenvegetatie kan ontstaan.

11j. Indien voor het betreffende gebied in het bestemmingsplan de waarde 'kwetsbaar reliëf' is opgenomen, is zon op land nu niet mogelijk, omdat hiervoor het landschappelijk toetsingskader vooralsnog ontbreekt. Indien de landschappelijke analyse is uitgevoerd, kan dit wijzigen en wordt dit beleid hierop aangepast.

11k. Als een zonnepark voor 50% of meer is gelegen in een gebied dat op kaartlaag 3 van het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg een van de volgende aanduidingen heeft:

- halfopen door groen en bebouwingsarm
- halfopen door groen met verspreide bebouwing
- besloten door bos en bebouwingsarm

dan moet het zicht op bestaande landschapselementen behouden worden, en moeten deze elementen versterkt worden tot een aaneengesloten elementenstructuur door het gebied, met gebruikmaking van soorten elementen die elkaar en de bestaande elementen versterken zoals een boszoom rondom een bosje. Een ander voorbeeld van versterken is een haag aanleggen bij een poel waardoor beide elementen een grotere biodiversiteit zullen ontwikkelen dan apart. Het hoeft dus niet altijd te gaan om een uitbreiding van een bestaand element met datzelfde elementstype.

11l. Zonneparken dienen minimaal 1 km van een ander zonnepark te liggen.

11m. Als de initiatiefnemer ervoor kiest om meer inpassing te realiseren dan nodig is op basis van bovenstaande uitgangspunten kan hij zich hiermee onderscheiden. Deze extra elementen dienen dan wel duidelijk als zodanig op de landschappelijke inpassingstekening aangegeven te worden.

4.2.4 Proces & techniek

Onderstaand uitgangspunt gaat over het ontwikkelproces van het zonneparken, de technische uitwerking en haalbaarheid.

Uitgangspunt 12: De initiatiefnemer dient een plan in dat technisch en financieel haalbaar en uitvoerbaar is.

12a. De initiatiefnemer van het project toont aan dat met de netwerkbeheerder contact is geweest over de aansluiting op het elektriciteitsnet en dat met de grondeigenaren een overeenkomst bestaat.

12b. De initiatiefnemer toont de financiële haalbaarheid aan. Dit kan bijvoorbeeld op basis van het standaard RVO haalbaarheidsstudie model.

12c. Het initiatief dient te voldoen aan alle wettelijke kaders die voor een zonnepark gelden.

Bijlage 1

Onderbouwing minimale maat 10 hectare

Een typerende omvang van een agrarisch bouwvlak is 1 tot 3 hectare. Uitschieters naar boven en onder komen ook her en der voor. Agrarische bouwvlakken zijn het grootste bebouwde ruimtebeslag in het buitengebied. Het beeld dat in dichter bebouwde gebieden ontstaat door deze omvang van bouwvlakken is een sterke afwisseling in onbebouwd en bebouwd. Er ontstaat versnippering. Ook bij het toepassen van zonnepanelen in deze omvang zal deze versnippering ontstaan. In vrij lege delen van het buitengebied ligt een dergelijk bouwvlak als een eilandje in een zee van agrarisch grondgebruik als akker en weiland. Bij een toename in bebouwing in deze nu nog lege delen, bijvoorbeeld doordat er bij voorkeur in deze delen zonneparken worden aangelegd, ontstaat opnieuw versnippering. Bij een omvang van 10 hectare wordt een gebied, door wegen afgegrensd, meer opgevuld. Er is dan ook een duidelijk schaalverschil in zonneparken met andere bebouwde functies, die de versnippering eveneens vermindert. De impact en inpassing van een dergelijk zonnepark is daardoor meer gericht op het landschap als geheel dan op de inpassing van een eilandje in het landschap. Hierdoor ontstaat een meer uitgebalanceerd landschappelijk beeld.

Bijlage 2

Specificatie van partijen die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van het 'Uitnodigingskader grootschalige zonneparken minimaal 10 hectare gemeente Nederweert'

- Provincie Limburg
- Gemeente Weert
- Kwaliteitscommissie Limburg
- Gemeenschapsraad Leveroy
- Dorpsraad Ospeldijk
- Dorpsraad Eind
- Dörpsoverlek Ni-jwieërt
- Werkgroep behoud de Peel
- Enexis
- Newecoop
- Waterschap Limburg
- Vogelwerkgroep
- Boeren van Nederweert
- Afdeling Midden-Limburg LLTB
- Stichting Groen Weert
- Stichting Bij-Zaak
- Natuur en Milieu Federatie
- Heemkunde vereniging